

WETTEN & REGELS OP DE SCHOP

Pre-duurzaamheidsleest hindert de koplopers

Welke rol heeft wetgeving in een duurzame transitie? Een grote rol, want wetgeving zit nu op tal van terreinen duurzame ondernemers dwars, vindt directeur Marga Hoek van De Groene Zaak. Als eerste moeten de fiscale regels op de schop.

HARRY PERRÉE

Honderden voorbeelden, kan directeur Marga Hoek van De Groene Zaak geven van wetgeving die duurzame ontwikkeling dwarszit. Ze zal straks, belooft ze, een van haar medewerkers vragen een lijst te mailen (zie selectie in kader). Vooral fiscale regels belemmeren ons de duurzame weg in te slaan. Biologisch voedsel is veel duurder dan niet-biologisch voedsel, om maar eens wat te noemen. “Dat komt omdat we nauwelijks belasting heffen op grondstoffen en ook niet op vervuiling. Zou je dat wel doen, dan ligt het in één keer anders. Het *level playing field* mist nog steeds. Daarom is duurzaam onevenredig duur.”

Hoek ontvangt op de begane grond van Spaces, een modern kantoorgebouw aan de Amsterdamse Zuidas dat tientallen bedrijven en zzp'ers huisvest. Flexwerkers hebben hun laptop opengeklapt aan een van de grote houten tafels, in een knusse werknis of op een luie bank. Exemplarisch voor de nieuwe economie, die Hoek zo voorstaat: bedrijven ontmoeten elkaar en werken samen in clusters en netwerken en niet achter de gesloten deuren van dat ene bedrijf in die ene bedrijfstak. Zo doet ze het ook in haar eigen bedrijf De Groene Zaak, “een vereniging van inmiddels 170 bedrijven die allemaal op de hoogst mogelijke versnelling willen verduurzamen.”

Visie

Vragen over wenselijke wijzigingen in de wetgeving pareert Hoek in eerste instantie met een betoog over de nieuwe economie. Ook al heeft ze dat ongetwijfeld talloze keren eerder gedaan, ze vertelt het bevoegen haar handen zwaaien zo nu en dan van links naar rechts om haar betoog te onderstrepen. “Je kunt wel meteen over wetgeving beginnen, maar het gaat erom dat de onderlegger onder die wetgeving moet veranderen. De wetgeving is een consequentie van hoe je naar de economie kijkt”, legt ze uit. “Als je het vertrekpunt overslaat en meteen begint met allerlei onderhande-

Marga Hoek

©DGZ, FOTOGRAFIE: RENÉ KOSTER

lingen over regelgeving, dan stranden die natuurlijk. Je moet het met elkaar eens zijn over de visie.”

De huidige wet- en regelgeving stamt volgens de nummer 15 van Trouws Duurzame Top Honderd nog allemaal uit het pre-duurzaamheidstijdperk waarin de economie is verengd tot de financiële kant van de zaak. Is het doel van de economie niet om met schaarse middelen welvaart te creëren?, vraagt ze retorisch. Daarvoor zijn achtereenvolgens ecologische activa (de natuurlijke hulpmiddelen), sociale activa (menselijke competenties en inbreng), financiële activa (de financiële bronnen) en intellectuele activa (kennisbronnen) nodig. Ze gebruikt opzettelijk boekhoudkundige en economische termen, legt ze uit, omdat het haar niet alleen om het ecologische deel gaat, maar om de hele economie.

VIOREL DUDAU | DREAMSTIME.COM

“Puma berekende dat zijn schoenen €2,95 duurder zouden moeten zijn als de hele waardecreatie en -devaluatie wordt meegerekend.”

“In een duurzame economie, die oneindig moet kunnen bestaan, creëer je waarde op die activa, want dan is je economie meer waard. Snap je?” Dat staat haaks op wat we nu doen. Nu leidt ontslag van werknemers en groter gebruik van grondstoffen tot hogere omzet en meer waarde. Hoek, tevens bestuursvoorzitter van Het Groene Brein, het wetenschappelijke broertje van De Groene Zaak, doceert: werkgelegenheid is waardecreatie op sociale activa, het gebruik van grondstoffen veroorzaakt juist devaluatie. “En als we een zachte winter hebben, dan is het: ‘de economie krimpt’. Bizar, want er is juist waardebehoud geweest omdat we minder gas hebben gebruikt.”

Wetgevingshobbels

Een greep uit de duurzame producten en diensten die, volgens De Groene Zaak, lijden onder de wetgeving:

1. Slimme meter

Tussen nu en 2020 moeten netbeheerders van gas en elektriciteit een slimme meter aanbieden. Deze heeft alleen nut in combinatie met een tablet. Van de Wet Onafhankelijk Netbeheer (splitsingswet) mogen netbeheerders deze tablets niet leveren. Daardoor zal naar schatting slechts vijftien procent van de klanten de slimme meter optimaal gebruiken.

2. Zonnepanelen

Coöperaties kunnen zonnepanelen op het dak van een nabijgelegen bedrijf plaatsen. Omdat de belastingwetgeving geen rekening houdt met zulke decentrale ontwikkeling, moeten coöperaties 35.000 euro betalen voor een eigen aansluiting op het stroomnet. Netbeheerders hebben nu buiten de wet om goedkopere en soepelere alternatieven bedacht.

3. Groen gas

De productie van groen gas door agrariërs stagneert, omdat de huidige regelgeving (zoals de Gaswet) niet regelt wie verantwoordelijk is voor de veiligheid, het transport en de gaskwaliteit.

4. Salderen

Energiecoöperaties en consumenten weten niet of ze hun investering in zonnepanelen kunnen terugverdienen. Volgens de Elektriciteitswet krijgen coöperaties en consumenten de duurzaam opgewekte stroom die zij aan het net leveren tot 2017 vergoed (salderen). Wat daarna gebeurt, is onduidelijk.

Systeemverandering

Wat als Hoek op één plek aan de wetgevingsknoppen zou mogen draaien? Resoluut: “Ik zou in één keer de belastinggrondslag veranderen van arbeid naar grondstoffen en vervuiling, want dat is de belangrijkste systeemverandering die je moet doen. Als je helemaal vóór in de rit (bij de grondstoffen, HP) belasting gaat heffen, krijg je een echte systeemverandering. Dan gooien bedrijven het roer om en krijgen we een enorme innovatieboost.”

Sommige bedrijven lopen hier met hun boekhouding op vooruit en houden een ecologische of een sociale winst- en verliesrekening bij, vertelt Hoek enthousiast. Wezenlijk anders dan de *people-planet-profit*-aanpak, benadrukt ze, waarin vrijblijvend gerapporteerd werd over sociale en milieukosten, zonder gevolgen voor de financiële rapportage. “Er zijn ook al bedrijven die de consequenties berekenen. Zo heeft Puma berekend dat zijn schoenen €2,95 duurder zouden moeten zijn als de hele waardecreatie en -devaluatie wordt meegerekend.” Pas als dit soort gegevens mede de waarde van een bedrijf bepalen, is er sprake van een duurzame economie, vindt Hoek. “*Accountants can rule the world*. Als accountants dat als harde gegevens gaan hanteren, dan gaat de investeringswereld mee en dan gaat de waardebeoordeling van het bedrijf mee.”

Peloton

Hoek constateert met lede ogen dat de wetgever nieuwe wetten niet afstemt op de koplopers maar op het peloton. Zoals bij energieneutraal bouwen, waarvoor wetgeving nu in de pijplijn zit: pas in 2020 moet elk nieuw gebouw energieneutraal zijn. “De markt is nú al zover. Je moet altijd duurzaamheid als toets nemen en de voorkant van de markt als referentie. De rest van de markt volgt dan wel”, is haar opvatting. “Bij grote economische omslagen heeft de overheid een taak om aan te jagen. Kijk naar het gastjerdperk. Toen gas ‘in’ kwam kreeg iedereen een gratis gaskachel in huis. Was dat volgend? Echt niet. Dat was aanjagend.”